

Nakazan je fond za obnovo

V vsej coni B so se začeli uresničevati načrti, podani za Titovo tekmovalno. Z razliko dosedanjega tekmovalnega je treba danes upoštevati fond za obnovo, ki naj samo še pospeši storitve našega ljudstva, poročene iz prostovoljnega dela. Vendar pa moramo ob tem trenutku spregovoriti o fondu za obnovo predvsem zaradi tega, da bo slednji pravilno uporabljen pri obnovitvenih delih.

Celoten fond za obnovo vseh sektorjev obnovitvenega dela (pri tem je treba poudariti, da ne vključuje samo kmečkih stanovanjskih poslopij in gospodarskih poslopij, ampak tudi obnovo javnih zgradb, cest, industrije itd.), znaša 48 milijonov lir.

Ta fond je razdeljen takole: 26 milijonov lir za obnovo kmečkih hiš in gospodarstev in je treba takoj poudariti, kot je že objavil okrožni tekmovalni komitet Vzhodnoprimorskega okrožja, da mora ta denar služiti predvsem za nabavo materiala, ki se ga ne da pripraviti s prostovoljnimi delom, in za plačevanje strokovnih moči. Nadalje je namenjenih 10 milijonov lir za obnovo zgradb in šol, 9 milijonov lir za obnovo cest in 3 milijone lir za obnovo industrije.

Ker so krediti obnovitvenim drugim že na razpolago in so jih že nekatere dvignile, je treba pojasniti še tole: Za obnovo kmečkih hiš in gospodarstev je doslej odprtih 15 milijonov lir kredita in je ta vsota porazdeljena na okrajih takole: Ajdov-

ski okraj dobi 10 odstotkov, grgarski 17, tolminski 4, Idrija 16, Hrpelje 6, Bistrica 21, Postojna 7 in Koper 19. Že v začetku smo omenili, naj ti krediti bistveno pospešijo uspehe prostovoljnega dela, in je zato treba smatrati obnovitveni fond kot osnovo in ne smemo izgubiti izpred oči naših tekmovalnih obvez, v katerih smo ptedvideli v vseh okrajih 6-kratni povisek osnovnega fonda, v koprskem okraju pa 4-kratni povisek slednjega. Seveda je v bodoče razdeljevanje kreditov odvisno od samega napredovanja dela.

Predvsem je treba takoj konkretno pristopiti k izpolnjevanju delovnih obvez in pri tem nam lahko služi kot zgled idrijski okraj, ki je že začel z gradbenimi deli na Vojskem.

Okrajni tekmovalni komiteti, obnovitvene zadruge in množične organizacije kot osnovni organizatorji, obnovitvenega dela morajo zato posvetiti polno pažnjo konkretnemu delu, predvsem pa naj pravilno prikažejo ljudem pomen obnovitvenega fonda in tolmačijo njegovo pravilno izrabo. Popoln uspeh našega tekmovalnega je vsekakor odvisen od tega, kako bodo znali naši tekmovalni komiteji biti pri delu gibčni, stvarni in kako bodo znali na eni strani pravilno razporejati obnovitveni fond, na drugi strani pa prostovoljno delovno silo. Od tega in takojšnjega pristopa k delu je predvsem odvisen končni izid našega tekmovalnega.

Medtem ko v coni B obnavljamo in gradimo, vrši policija v coni A hišne preiskave

Onkraj demarkacijske črte postaja življenje za naše ljudi, za pošteno ljudstvo vsak dan nevzdržnejše. Medtem, ko pri nas zborujemo na zborih volivcev, si prizadevamo, da bi čim uspešneje gospodarili, med tem, ko pri nas delamo, da bi čimprej obnovili naše domove in našo industrijo ter ceste, v tem času morajo naši bratje onkraj demarkacijske črte biti priča nesramnemu vdiranju policije v njihova stanovanja. Ne samo, da našim ljudem ne puste, da bi odločali v oblasti, da bi svobodno delali, ampak so jim začeli vpadati celo v stanovanja, kar pomeni gaženje najosnovnejših človeških pravic.

Kadar pride kdo iz cone B med poštene ljudi v Trst, Gorico, sliži z vseh strani: O, kako ste srečni v coni B, tudi mi moramo to doseči!

Pa poglejmo, kaj se dogaja z našimi brati onkraj demarkacijske črte. V Brdih so 31. maja vojaški in civilni policisti preiskali celo vrsto domov poštenih protifašistov. V vasico Hum so se pripeljali s 17 jeepi, na katerih so imeli montirane strojnice in minomete. Podobno akcijo so napravili v Krminu, toda ljudstvo jim je takoj odgovorilo. V nekaj dneh je število članov SIAU naraslo na 1300 oseb.

To fašistično stikanje po stano-

vanjih in hišah ni prizaneslo niti Gorici, niti Trzinu, niti Trstu, še več, dovolili so si celo preiskavo v bolnici odreda Jugoslovanske armade. V Gorici so pri trgovcu Črmelju preiskali prav vsa skladišča, drvarnice in podstrešja, našli so nekaj starih fašističnih čelad, ki jih je uporabljal na vrtu za rože, nekaj metrov žice in rakete, ki jo je izdelal sin, da bi služila pri kaki proslavi. Policija je vse to zaplenila in Črmelja odpeljala v zapor. Potem so napravili preiskavo še na severnem kvartu SIAU.

V Trzinu so napravili na sedežu odbora SIAU v zadnjem času že sedmo preiskavo. K temu podvigu so se pripeljali na 8 kamionih. 1. junija so blokirali tovarno »Solway«, preiskali so zadnji kotiček v tovarni in izvršili telesno preiskavo delavcev. Obenem pa so preiskali delavnice tržaških ladjedelnic. Končno pa so še blokirali ceste, pregledovali dokumente in vršili osebne preiskave.

V Trstu so napravili preiskavo na sedežu Enotnih sindikatov ter pretnili prav vse stvari. V ulici Bran-

desija pri Sv. Ivanu so napravili preiskavo pri nekem protifašistu policisxi, ki so se pripeljali na 4 kamionih, 2 jeepih in dveh motorjih. Napravili so preiskavo tudi v prostori kulturnega krožka Škamperle, v kulturnem krožku Tomažič ter v gostilni Šuban. Pri teh preiskavah so se posluževali tudi najmodernejših priprav za iskanje kovinskih predmetov in so našli v gostilni Šuban neke staro konzervno skatlo.

Sedaj postaja prav vsakemu jasno, da v coni A udarjata na dan italijanski imperializem ter fašizem in da so vsi ukrepi, ki so ovirali udeležbo ljudstva pri oblastnem in celopoličnem življenju, bili v službi tega fašizma. Tudi predlagane krivične črte imajo torej en sam namen: prepustiti kos jugoslovanske zemlje italijanskim imperialistom. Toda v Julijski Krajini živi ljudstvo, ki se je borilo za svojo svobodo in ne bo nikdar dovolilo, da bi se v eni sami vasi na naših tleh ponovilo trpljenje, kakršnega napovedujejo taka kruta dejstva.

Neofašisti v boju proti ljudstvu

V Trstu vrše blokade, napad na PNOO in v istem času bi radi pobirali »prostovoljne« prispevke za reakcionarno časopisje, ki hvali fašiste in blati ljudsko oblast

Poleg hišnih preiskav vrše civilni in vojaški policisti v coni A blokade. Tako je Trst povsem blokirani, kakor

v prvih dneh Ljubljane, preden so fašisti postavili žične ovire. Na vseh prehodih stojijo skupine oboroženih policistov, vrše preglede avtomobilov, voz in osebne preiskave.

V istem času pa si neofašisti dovolijo teroristično napadanje po Trstu. Tolpa neofašistov je zadnjega maja oblegala zgradbo PNOO za Slovensko Primorje in Trst in okrog 22. ure pričela metati kamenje v okna zgradbe. Kamenje so teroristi pobirali s kupa, ki že dalj časa stoji pred zgradbo, dasi ni na cesti nobenih del. Poslopja so napadli vprico dveh civilnih policistov na jeepih. V teku samega razbijanja so se pripeljali sem na kamionu še štirje civilni policisti. Terorističen napad so opazovali tudi zavezniški oficirji in vojak. Poleg tega je bilo kričanje in razbijanje slišati že daleč na okrog. Po polurnem besenju so teroristi organizirano odšli, prepevajoč: va fuori ch'e l'ora in Nella patria de Rosetti no se parla che talian.

Pri vsem tem razbijaskem delu jih ni nihče motil, nihče ustavljal. Pošteni ljudje se samo vprašajo ob teh nedosegljivih nasiljih, koliko časa bo ZVU še dopuščala izpade proti ljudstvu in njegovim ustanovam.

V istem času pa ti profašisti potom »Slovenskega Primorca«, izrazi tega reakcionarnega časopisa, pozivajo ljudi, da darujejo za reakcionarni tisk. Ogorčenje ljudstva prihaja ob takih nesramnostih do viška. V istem času, ko gazijo reakcionarji osnovne pravice našega ljudstva, si drzne »Slovenski Primorec«, ki je izrazil zagovornik protifašističnih klik, ki je zagovornik fašista Margottija, izdajalca Erlicha, ki blati Jugoslavijo, Sovjetsko zvezo, ki blati enotnost našega ljudstva v Osvobodilni fronti, naj naše ljudstvo zbira za reakcionarno časopisje. To je najpredznejši zasmeh, ki si ga dovolijo samo tisti, ki v svoji protiljudski borbi ne poznajo več časti in ponosa, ampak za svoje razdiralno delo predvsem izrabljajo verska čustva ljudstva.

Ob teh dejstvih se volja naših ljudi sama utrjuje in odpor proti krivicam jekleni in ljudstvo pozna eno samo in edino pot, boj za priključitev Julijske Krajine k Jugoslaviji.

Vaše krvave roke, gospod Margotti, se ne smejo dotikati naših nedolžnih otrok

Dnevno sprejema naše uredništvo protestna pisma, v katerih izražajo posamezniki in cele vasi svojo nejevoljo, da bi fašist Margotti birmal naše nedolžne otročice

Preprosta kmetica sem s tremi otroki, vendar bi rada tudi jaz povedala svoje mnenje o tem, ali naj birma naše otroke fašist Margotti ali ne. Tri otroke imam. Moj mož je bil v borbi za našo boljšo bodočnost in domobranci so ga ubili in obesili. Vem, da nosi velik del krivde za to, če vsakdo, kdor takrat ni protestiral proti krvavi pokoljem, še večji del krivde pa nosi tak, ki je za take pokolje ljudi blagoslovil. In tak je škof Margotti. Danes lahko rečem samo to: Ze toliko časa smo potrpeti, pa bomo še do naše združitev z Jugoslavijo potrpeti z birmo, Margottiju pa povejte, da pošlene slovenske matere nismo pozabile, zakaj so padli naši možje in da se njegove krvave roke ne smejo dotikati naših nedolžnih sirot.

Pred dnevi je Špacapan Venceslav iz Ozeljana, ko so se močje pogovarjali o birmi, dejal: S krvavimi rokami pa ne bodo naših otrok birmali, kajti te roke so krvave od našega trpljenja in naše krvi. Jaz dobro vem, da je Margottija poslal Mussolini sem, ne da bi oznanjal božjo besedo, ampak da bi širil in vsiljeval fašizem. Zaradi tega sem moral jaz v internacijo, v borbi proti temu je moral žrtvovati eden izmed mojih šestih otrok življenje v partizanih, moj brat Igor je padel v borbi proti temu, kar je Margotti blagoslovil. In za zaključek je dejal Špacapan: Pamet preprostega človeka se upre temu, da bi tisti, ki je blagoslovil morilca, birmal nedolžnega otroka.

Lozej Franc, delavec na žagi v Ajdovščini, doma iz Podrage je napisal sledeče pismo: Fašist je fašist in naj se obleče kakor se hoče. In mi vsi vemo, da Margotti ni bil poslan v Gorico kot duhovnik in škof, ampak kot fašist in mi smo se proti fašizmu borili in v tej borbi smo žrtvovali 46 tisoč naših najboljših ljudi. Ali naj sedaj sklonijo naši otroci, ki so trpeli lakoto, katere so

morale matere skrivaj učiti slovenskega jezika, svoje ponosne glavice pod roko fašističnega oblastnika. To bi pomenilo oskrniti kri naših žrtv in te krvi sinovi in hčere svobodne Primorske ne bomo nikdar dopustili oskrniti. Moja dva sinova, kakor vsi otroci poštenih Primorcev bodo sprejeli zakrament sv. birme od poštenega škofa, čim bo to tudi na Primorskem mogoče.

V Smarjah imajo precej otrok, ki bi letos sprejeli lahko zakrament sv. birme, toda ljudje tam pravijo, da ne morejo dopustiti, da bi stopil na naša tla Margotti in trdijo, da bi vsak kos zemlje, kamor bi stopil ta fašist, bil oskrnjen, ker je Margotti blagoslovil tiste, ki so morili naše partizane, naše aktiviste in obešali naše talce.

Cink Alojzij iz Brij št. 65 ima dva sina, pa je ponosno izjavil, da njegovih otrok ne bo birmal Margotti, ker ima preveč živo v spominu vse trpljenje naših ljudi in ker dobro ve, da je mučiteljem primorskega ljudstva dal blagoslov fašist Margotti.

Batič Anton iz Šempasa 223, ki ima tri otroke stare od 13 do 16 let in katere bo dal po osvoboditvi Julijske krajine birmati, je izjavil: Kako le morejo biti fašisti tako predrzni in bi se radi iz nas norčevali s tem, da bi izrabljali našo vernost. Včasih Margotti ni pomislil, da je blagoslovil fašistične drhali, ki so klate celo nerojene in nekrščene otroke. Danes pa je Margotti tako zaskrbljen za birmo naših otrok. Mi vemo samo to, da volk je volk in še nikdar nismo slišali, da volk ni bil krvoloten.

Prav tako sta izjavila Špacapan Marija, vdova iz Sv. Mihaela in Pestel Anton iz Podrage 26, da njunih otrok ne bodo pustili birmati Margottiju, ker bi to pomenilo se znova klanjati listemu fašistu, ki je včasih našim ljudem želel samo slabo.

Lahko bi kar naprej naštevati imena vseh tistih, ki ogorčeno izjavljajo, da ne dovolijo, da bi Margottijeva roka delila njihovim otrokom zakramente, ker je ta roka včasih blagoslovljala morilce slovenskega

naroda. Iz vseh pisem in izjav diha samo eno, da je naše ljudstvo napovedalo neizprosno boj fašizmu in naj se ta pojavlja pod kakršno koli obliko, ali krinko.

Z nami so, trdno so z nami

Vsi narodi Jugoslavije neprestano spremljajo našo borbo za priključitev Julijske Krajine k Jugoslaviji. Dnevno se vrše zborovanja po vseh krajih Jugoslavije. S teh zborovanj pošilja jugoslovansko ljudstvo brzojavke svetlo ministrom za zunanje zadeve v Pariz, v katerih najostreje obsoja predloge krivičnih razmejitev, črt. V teh resolucijah jugoslovanski narodi jasno izražajo svoje ogorčenje nad tem, da bi kdor koli še barantal z našo težko preizkušeno primorsko zemljo. Delavci in nameščenci iz pristanišča Ploče pa so dobesedno takole napisali: Naše težnje so tak-

šne, kakor so težnje prebivalstva Julijske Krajine in Trsta, ki želi priključitev k Jugoslaviji. Zahtevamo, naj se temu delu našega naroda snamejo okovi, ki jih je nosil 26 let pod fašističnim jarmom. To jasno kaže, da Primorska ni v borbi sama, da so z njo in trdno z njo vsi jugoslovanski narodi, ki z ogorčenjem gledajo na poskuse nekaterih, da bi s krivicami ponižali mlado Jugoslavijo. Prav tako so žnjo narodi Sovjetske zveze, katerih predstavnik, Molotov, je edini predlagal pošteno rešitev razmejitev med Jugoslavijo in Italijo.

Slovenski umetniki protestirajo proti krivičnim predlogom za razmejitve med Jugoslavijo in Italijo

Slovenski upodablajoči umetniki, združeni v »Društvo upodablajočih umetnikov« v Ljubljani — so z velikim ogorčenjem sprejeli vest o krivičnih predlogih ameriških, angleških in francoskih strokovnjakov v pogledu razmejitev med Jugoslavijo in Italijo in so zato poslali Svetu zunanjih ministrov v Pariz protestno pismo, v katerem sporočajo:

»Slovenski upodablajoči umetniki najogorčeneje protestiramo proti krivičnim, sramotilnim in poniževalnim razmejitvenim predlogom britanske, ameriške in francoske komisije.

Te, imperialistični apetiti Italije prirejene črte, režejo v živo izmučeno telo primorskega ljudstva, ki trpi že stoletja vladanje nasilnih tujcev. Primorsko ljudstvo je v tej strašni vojni ogromno žrtvovalo na strani zavezništva za boljšo bodočnost vsega svobodoljubnega človeštva in še prav posebej za lastno osvoboditev izpod italijanskega krvavega jarma.

Tisočji in tisočji mrtvih in mučenih pričajo o njihovi junaški borbi za

svobodo; svobodo, ki jo danes s krivičnimi predlogi oporekate in izročate fašističnim nasilnežem, požigalcem in morilcem.

Ne moremo in nečemo verjeti, da hočete svojega poživovalnega zaveznika nagraditi z izdajo.

Prepričani smo, da bo zmagal duh pravice in poštenja in da bo Primorska s Trstom, Istro in Gorico dokončno spojena z Jugoslavijo, s čemer bo popravljena stara krivica in zagotovljen trajen mir.

Istčasno so slovenski upodablajoči umetniki poslali zahvalno pismo podpredsedniku Zvezne vlade Edvardu Kardelju, kateremu se zahvaljujejo za modro, odločno in neomajno stališče pri reševanju vprašanja priključitve Julijske Krajine s Trstom k FLRJ. Pismo zaključujejo z besedami:

»V tej borbi za osnovne pravice našega človeka smo pripravljeni na vsako žrtev, ki bi jo zahtevalo pravilno in dosledno reševanje naše nade vse drage Primorske.«

»Barantanje in dejstva«

»Mi bi odstopili od svoje črte, ki je bila ugodnejša za Italijane, Američani bi odstopili od svoje črte, ki je bila ugodnejša za Italijane kakor naša,« je izjavil Bevin, da bi prikazal velikodušnost krivičnih predlogov. Mi pa nismo vzeli za merilo ugodnejše ali neugodnejše, ampak naše pravice po naši zemlji, zato tudi ne odstopamo niti za korak. Ničesar nočemo, kar nam ne pripada, ne dovolimo pa, da bi o tem barantali, kar je tudi g. Bevinu jasno, da je naše, to je o Julijski Krajini, o Trstu in Gorici

Trst ima za seboj najtežje dneve boja za svoj obstanek. Za časa italijanskega gospodarstva je bil politično in v veliki meri tudi gospodarsko odrezan od svojega zaledja ter tako obsojen na počasno nazadovanje, kar je dokazano po statističnih podatkih. Ker so se pojavili nesmiselni glasovi za ponovno priključitev Trsta Italiji, čeprav govore proti temu vsi zemljepisni, narodnostni in posebno gospodarski razlogi, je vredno, da nekoliko globlje razmislimo vprašanje, kje leži zaledje Trsta. Mi trdimo, da

Trst ni imel in ne more imeti zaledja v Italiji

Ob ugotovitvi, da je sleherni pristanišče namenjeno svojem naravnemu zaledju in mu mora tudi pripadati politično, je potrebno, da doženemo, kje so meje tržaškega zaledja z ozirom na gospodarske interese. Zlasti nam nudi uspešno podlago za to železniški promet, ki predstavlja daleko največji odstotek vsega tržaškega suhozemskega prometa in je važno merilo tudi za pomorski promet.

Vsako pristanišče ima z ozirom na svoje zaledje svoje normalne prevozne tarife, ki so ugotovljene na podlagi stvarne in virtualne oddaljenosti raznih važnih prometnih postojank. Zaledje tega tako daleč, dokler ne postane prevoz h kakemu sosednemu pristanišču cenejši. V tržaškem primeru prihajajo v poštev n. pr. naslednja konkurenčna pristanišča: Benetke, Hamburg, Gdinja, Solun itd. Pri izjemnih tarifnih popustih se seveda zaledje da do neke meje še razširiti v toliko, kolikor to dopuščajo gospodarske prilike dotičnega prevoznega podjetja.

Izmed italijanskih luk, ki prihajajo resno v poštev kot konkurenčije Trstu, ležijo Benetke najbliže. Pri vprašanju, kje se stikata področji obeh največjih tekmecev na Jadranu, bomo našli nastopne glavne postaje, ki so po stvarni in virtualni oddaljenosti od Trsta oziroma Benetk merodajne za ugotovitev razmednice med zaledji obeh pristanišč. Naslednja razpredelnica nam bo podala jasno sliko o položaju ob zgornjem Jadranu in obenem prožila tudi že dokaz, da Trst resnično nima v Italiji zaledja in torej ne more in ne sme pripasti državi, ki njegovemu pristanišču ne more nuditi ničesar bistvenega.

a) proga Trst—Čerpinjan—Benetke:

Trst	28	39	129	145
Čerpinjan	45	59	112	125
Portogruaro	88	107	69	78

b) proga Trst—Videm—Beljak—Bruck:

Gorica	50	67	159	180
Videm	82	106	125	140
Humin	111	142	141	140
Trbiž	176	142	141	172
Trbiž	178	236	206	266
Beljak	206	278	286	308
St. Vid	215	301	287	385
Bruck	348	485	443	570

c) proga Trst—Gorica—Jesenice—Beljak—Celovec—Bruck:

Gorica	50	67	159	180
Jesenice	143	193	252	306
Beljak	183	244	286	308
Celovec	196	279	275	357
Bruck	348	485	443	570

Pri vseh zvezah so vzete povsod najkrajše razdalje.

Iz razpredelnice je razvidno, da je Čerpinjan mnogo bližje Trstu, Portogruaro pa spada v beneško področje in mora ležati razmednica med obema navedenima postajama. Pri enakem postopku najdemo, da spada še Videm v intereso področje Trsta in vsa proga dalje do Brucka. Tarifno je torej skoraj polovica videmske pokrajine bližje Trstu kakor Benetkam, samo politična in s tem tudi carinska meja je v stanju, da spremeni tako stanje. Za časa Avstro-Ogrske je bila ta meja približno 4 km zapadno od Čerpinjana; ako bi jo prestavili na Sočo — kakor to predlaga Jugoslavija — bi se tržaško zaledje malenkostno zmanjšalo v prid Benetkam, toda ako pripade Trst Jugoslaviji, pridobi tako ogromno zaledje na vzhodu Soče, da izguba Furlanije sploh ne pride v poštev. To bomo videli prav kmalu.

Iz prednjega se da napraviti zaključek, da se tržaško zaledje razprostira na zapad ne glede na kakršne koli meje samo do črte, ki poteka nekaj kilometrov zapadno od Čerpinjana, Vidma in Humina, ostane nato znotraj italijanskega ozemlja in se zopet pojavi pri S. Candidu na Toblaškem polju v Tirolu. Vse pokrajine Italije zapadno od navedene črte so bližje Benetkam kakor Trstu, iz česar sledi, da Trst ne premore v Italiji več zaledja kakor polovico videmske pokrajine, ki vsa meri samo 6582 km².

Kakšen pa je potek narodnostne raz-

mednice med Slovenci in Furlani z ozirom na zaledno razmednico napram Italiji? Naglasiti moramo, da teče skoraj vzporedno v južnem delu, naker se pri Huminu strneta obe črti in se pri Studeni zopet ločita. Ta narodnostna meja se ni premaknila skoraj 1800 let nikamor, kar velja kot poslednji dokaz, da se furlansko ljudstvo nikdar ni posluževalo tržaškega pristanišča v večji meri, sicer bi sililo v njegovo bližino. Narodnostna črta poteka nekako od Tržiča na Krmin in od tam preko Čedada na Humin ter dalje na Studeno in preko Rosskofla na Smohor na Koroškem. Poglavitne razdalje med obema črtama so torej:

Tržič — meja pred l. 1918	22 km
Krmin — Videm	22 km
Čedad — Videm	16 km
Tarčent — žel. postaja	4 km
Humin — narodnostna meja	8 km
Studena — narodnostna meja	— km

Na Rosskoflu se črti ločita; zalednica poteka dalje po politični meji med Italijo in Koroško, narodnostna meja gre naravnost na sever, zapadno od Smohorja. Iz tega sledi, da leži narodnostna meja samo na jugu v svojem poteku za nekaj kilometrov bolj vzhodno, kakor zapadna meja tržaškega gospodarskega zaledja.

S tem je podan dokaz, da je zahteva Jugoslavije po razmejitvi s Italijo na Soči povsem utemeljena in pravična, ker ne dela Italiji nobene krivice niti po narodnostni, niti gospodarski strani.

Ostalo tržaško zaledje se razprostira na vzhod in ga delimo smiselno v najožje, širše in široko. Najožje je celotna Julijska Krajina, torej dolina Soče s pritoki, notranji Kras in Istra. Ta pokrajina je do leta 1918 pripadala Avstro-Ogrski in je bila na podlagi londonskega pakta priznana Italiji. Odtod dobiva Trst svojo široko prehrano in je zaradi tega najožje navezan na vsa Julijsko Krajino. Vsaka razdelitev Julijske Krajine na italijanski in jugoslovanski del bi napravila škodo v prvi vrsti Trstu.

Važno je za Trst zlasti širše zaledje, ki obsega severozapadno in osrednjo Jugoslavijo, t. j. Slovenijo, severno Hrvaško in Bosno, Vojvodino in Beograd z okolico ter tudi še južni del Avstrije in zapadno polovico Ogrske. Vse našete pokrajine in dežele imajo do Trsta najbližje in so mu dajale vedno največjega prometa. Ako pripade Trst Jugoslaviji, bo imel kot del te države na vsak način zagotovljen svoj promet in s tem svoj obstanek. — Široko zaledje pa tvorijo Trstu severna Avstrija, Češkoslovaška, preostala Ogrska, Transilvanija, Prikarpatka, Ukrajina in del južne Bavorske. Tako lahko smatramo, da je Trst najvažnejša luka za vse Podonavje in velik del Balkana. Ako napravimo končno še primerjavo med zaledjem, ki ga ima v Italiji in vzhodno od Soče, se pokaže v vsem obsegu velikanski dobiček, ki ga bo imel Trst, če bodo meje pravilno začrtane in ne tako, kakor so predložene po nekaterih zavezniških delegatih. Evo primerjave: ozemlje v Italiji, ki gravitira naravno napram Trstu, obsega polovico videmske pokrajine, t. j. okoli 3500 kvadratnih kilometrov s približno 400 tisoč prebivalci; površina ostalega najožjega, širšega in širokega zaledja pa znaša nad pol milijona km² v več kakor 50 milijoni prebivalstva.

Vprašamo: s kakšno pravico zahteva Italija zopet tržaško pristanišče z najožjim zaledjem za sebe? Kakšni so bili motivi, ki so napotili nekatere zavezniške strokovnjake za gospodarska vprašanja, da so predložili svetu zunanjih ministrov — navzlic vsem, tudi njim dobro znanim argumentom — ponovno odkrnjenje Trsta od ostale Julijske Krajine in od njegovega širšega in širokega zaledja?

S tem bi se Jugoslaviji napravila nič manjša krivica, kakor ji je bila storjena z londonskim paketom pred 21 leti. Taka namera je očitno nasprotna načelom atlantske listine in ne sme obveljati, sicer račun okrog Trsta tudi po zaključku druge svetovne vojne zopet ne bodo zaoključeni med Jugoslavijo in Italijo. Zaradi tega je v interesu miru in dobrega sožitja med italijanskim in jugoslovanskimi narodi, da zavezniški vpoštevajo stvarne in dejanske prilike v Trstu in Julijski Krajini in priznajo ono mejo, kakor jo je predložila Jugoslavija in se je za njo zavzela še Sovjetska zveza, enkrat kot edina izmed štirih zavezniških velesil.

Krivična razsodba londonskega pakta se nikakor ne sme ponoviti!

Verij Snajgar.

V Kilovčah bodo slovesno odkrili spominsko ploščo

9. junija bodo v Kilovčah svečano odkrili spominsko ploščo prvemu talcem iz okraja Ilirska Bistrica, ki so padli kot žrtve fašističnega terorja 4. junija 1943. leta. S tem hoče ljudstvo počastiti spomin tistih, ki so se

tako nesebično žrtvovali za našo svobodo, in obenem bo to ponovna obsodba fašističnega nasilja nad našim ljudstvom in izraz vsega prebivalstva po zahtevi združitve Julijske Krajine k Titovi Jugoslaviji.

Mi, delavci imamo pravico, da govorimo o pripadnosti Trsta,

ker smo morali 25 let fašistične zasedbe stradati, trpeti nezaposlenost in zapuščati domovino, da bi zaslužili kruh zase in za svoje družine

Pred dnevi je bila konferenca sindikalne zveze pariške pokrajine, ki se je je udeležilo nad 1.500 delegatov. V imenu Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščenecv Julijske Krajine je zborovalce pozdravil Alessandro Destradi, ki je med drugim dejal:

»Tovariši delavci! Prinašam vam bratski pozdrav Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščenecv Julijske Krajine. V imenu 32.000 organiziranih delavcev v Trstu, ki so po večini Italijani in v imenu junaškega tržaškega proletariata, bi rad spregovoril v vaši razpravi o naših pravičnih zahtevah.

Sodimo, da je odločilni razlog ljudska volja. Ogromna večina tržaških Italijanov in vsi zavedni delavci hočejo združitev z Jugoslavijo. Delavci se čudijo, da se pri razpravljanju o tem vprašanju ne upošteva volja ljudstva. Ta volja je posledica ekonomskih in geografskih pogojev, je rezultat izkušenj, ki si jih je ljudstvo pridobilo med ostro borbo za osvoboditev. Kakor je splošno znano, Trst služi svojemu zaledju, zlasti jugoslovanskim deželam. In v resnici je Trst, dokler je bil povezan s svojim zaledjem, napredoval ter se razvijal kot trgovsko in industrijsko središče. Sedaj so ustvarjene vse možnosti, da se nadalje razvija, kakaj sedanja Jugoslavija je napredna država. Nasprotno je pa Trst padel iz krize v krizo, ko je bil odtrgan od svojega zaledja. Mi, delavci, imamo pravico, da o tem govorimo, ker smo morali

25 let fašistične zasedbe stradati, trpeti brezposelnost in zapuščati domovino, da zaslužimo kruh zase in za svoje družine.

Kdor dela proti geografskim in ekonomskim činiteljem, ne bo povzročil samo gospodarskega propadanja Trsta, temveč tudi želi, da bi napravil iz njega oporišče za nove vojne provokacije. V resnici je bilo dejstvo, da je Italija imela Trst, eden glavnih razlogov fašističnega napada. Trst ni bil za italijanski fašizem smoter, ampak izhodišče za premišljeni napad na Srednjo Evropo in Balkan.

Vodji delegacije Julijske Krajine in Trsta tov. Francetu Bevku

S svojega zasedanja okrajne skupščine postojnskega okraja Vam in vsem članom delegacije pošiljamo najiskrenejše pozdrave.

Zelo nas je razveselilo Vaše pravilno zastopanje težnj ljudstva Julijske Krajine. Z zaupanjem zasledujemo Vaše delo, Vaše napore, da se bo vprašanje meja med Jugoslavijo in Italijo pravilno rešilo. Naše množice ne bodo in ne bodo mogle pristati na cepitev Julijske Krajine. — Danes ne prosimo več milosti, ampak kot sozmagovalci nad nemškimi nacizmom in italijanskim fašizmom zahtevamo, da se upošteva Atlantska listina, to je samodoločba narodov, zahtevamo, da se priključi celotna Julijska Krajina s Trstom k matični

Mi, Italijani, prav dobro vemo, da za nas Trst ne pomeni povsem nič, če bi bil odrezen od svojega zaledja, geografski in ekonomski činitelji ter volja ljudstva pa dokazujejo, da Trst mora pripasti Jugoslaviji. Tovariši, treba je naglasiti, da internacionalizacija Trsta prav tako ne rešuje tega vprašanja. Kdor daje Trst Italiji, nudi italijanskemu imperializmu priliko, da obnovi svoja napadalna prizadevanja. Zato pomeni želja, naj bi bil Trst internacionaliziran, da bi nudil iste možnosti svetovnemu imperilizmu.

Ekonomski in geografski činitelji, volja ljudstva in interesi svetovnega miru terjajo, naj bi bil Trst del Jugoslavije kot sedma federalna republika. To vam pravim kot tržaški Italijan in govorim vam v imenu delavcev in večine Italijanov. Prepričan sem, kakor tudi vsi delavci, da bo samo pravilna rešitev vprašanja Trsta pripomogla k utrditvi miru in tem delu sveta in bratstva med narodi.

Jugoslaviji. Naprošamo Vas, da obvestite zastopnike zunanjih ministrov Združenih držav Amerike, Velike Britanije in Francije, da je naše ljudstvo ogorčeno nad takšnimi sramotnimi predlogi, to je odcepitve Julijske Krajine, v korist včerajšnje sovražnice Italije, in da ljudstvo Julijske Krajine ne bo toliko časa mirovalo, dokler ne bo vprašanje meja pravilno rešeno.

Naše ljudstvo se Vam in vsem članom delegacije toplo zahvaljuje, zahvaljuje Vašemu delu in naporu, da bodo naša hotenja enkrat za vselej uresničena.

Postojna, 30. maja 1946.

Okraj. skupščina postojnskega okraja

OD TEDNA DO TEDNA

Kadar govorimo o političnem pregledu v svetu v zadnjem času, vidimo, da je prav vprašanje pripadnosti Julijske krajine postalo jasno, da nekateri težje v svetu za tem, da bi ta kos naše zemlje odtrgali naši domovini Jugoslaviji. To ima tudi živega odraza v sami Julijski krajini. Brez nadaljnje lahko trdimo, da ima vse fašistično rovarjenje po konci A en sam namen: ustrahovati tamonje ljudstvo v toliki meri, da bi popustilo v svoji borbi za priključitev k Jugoslaviji. Toda čim huji je teror italijanskih imperialistov, neofašistov in izrazitih fašistov in njihovega skupnega organa civilne policije, tem bolj strnjen je odpor ljudstva, ki ima priliko že v sami coni B videti, kaj se pravi, če ima ljudstvo ljudsko oblast v rokah in če v deželi ni prostora za fašiste. Prav uspehi dela ljudske oblasti in požrtvovalnega dela ljudskih množic vzbujajo celotno Julijsko krajino k temu, da vztraja v borbi proti krivicam fašističnih nasilstev in da vztraja pri osnovni zahtevi borbe za priključitev celotne Julijske krajine s Trstom in Gorico k Jugoslaviji.

Mešetarstvo postavljajo razmejitvenih črt s strani zapadnih zavezniškov je dobilo jasne odgovore v sami Julijski krajini, ki je danes spoznala, da je njen pravi in najpoštenjši zaveznik Sovjetska zveza, vendar pa to ljudstvo ni pozabilo, da tudi v tako zvanih zapadnih državah demokratične množice z ogorčenjem obsojajo razkosanje Julijske krajine, in s simpatijami spremljajo borbo našega ljudstva za priključitev k Jugoslaviji.

Po govorih Byrnesa, Bidaulta in Molotova je podal svoje mnenje in stališče o razgovorih na pariški konferenci zunanjih ministrov tudi britanski zunanji minister Bevin. Trditve, na katere se opira Bevin, imajo v nekaterih točkah malo skupnega z resnico, ali pa gredo mimo stvari, ki so odločilne važnosti za pripadnost Slovenskega Primorja in Istre. Predvsem Bevin ni omenil, da je slovenski živelj v Julijski krajini naseljen strnjeno, medtem ko tvorijo Italijani v tej pokrajini samo jezikovne otoke. Ta strnjena naseljenost Slovencev in Hrvatov se izraža zlasti v lastništvu zemlje in noben objektivni opazovalec ne more prezreti ter iti preko dejstva, da je devet desetlin zemlje v slovenski posesti. Po angleški, ameriški in tudi po francoski črti bi torej prešlo mnogo slovenske zemlje v sklop italijanske države. Ni treba posebej poudariti, da bi bilo skrajno krivično, odtrgati tukaj živečim prebivalcem zemljo, na kateri so njihovi rodovi živeli že 1300 let.

Glede Bevinove izjave o italijansko-slovenskem prebivalstvu v Trstu v razmerju 10 proti 1 v korist Italijanov, je ta trditve skrajno pretirana. Po ljudskem štetju leta 1910 (na to statistiko se je v svojem delu opirala razmejitvena komisija), ki je, kakor je znano, bilo izvedeno na škodo Slovencev predvsem zaradi zlorabe pojma »občeveljni jezik«, je prebivalstvo v mestu 118.959 Italijanov in 59.319 Slovencev in Hrvatov, kar predstavlja razmerje 2 proti 1. Res je, da se je to število v teku fašističnega raznarodovanja spremenilo zaradi načrtnega naseljevanja Italijanov in preganjanja Slovencev, toda po zmagi nad fašizmom je treba dati zaščeno vsem žrtvam preganjanja, ki so morali meje zapustiti. Proti tem krivicam so se končno primorsko ljudstvo in zavezniški tudi uprli in borili.

Nadalje je Bevin omenil, da uporablja tržaško pristanišče Jugoslavija, Avstrija, severna Italija in vsa Srednja Evropa. Promet preko tržaškega pristanišča za severno Italijo je neznamenit in umetno usmerjen. Ni dvoma, da se bo razvil največji promet z jugoslovanskimi pokrajinami. Od srednjeevropskih držav, ki bodo uporabljale luko, so se večinoma že jasno izrekle za jugoslovanske rešitve Češkoslovaška, Madžarska, Romunija in Poljska, medtem ko Avstrija doslej ni še izrekla svojega mnenja, čeprav niso redki primeri izjav, ki zagovarjajo jugoslovansko stališče.

Kar pa zaprepašča naše ljudstvo, je to, da zunanji minister zavezniške države niti z besedo ne omenja ogromnih žrtev Julijske krajine in njenega doprinosu k skupni zmagi nad fašizmom, plebiscitarne borbe prebivalstva tega ozemlja za priključitev k FLRJ, kot da je 42.000 padlih popolnoma nepomembno pri odločanju mejne črte. Eno je gotovo: kakor je primorsko ljudstvo znalo napraviti konec fašističnemu zatiranju, tako se tudi ne bo sprijaznilo z nikako krivično razmejitveno črto.

Maršal Jugoslavije Tito in nekateri vidnejši zastopniki Jugoslavije se že dalj časa zadržujejo na prijateljskem obisku v Sovjetski zvezi. Pred časom je bil maršal Tito sprejet tudi v Vseslovenskem komitetu v Moskvi, kjer je pozdravil njega in člane delegacije jugoslovanske vlade predsednik Vseslovenskega komiteta.

V teh dneh je naznanil tudi CK VKP (b), da je po dolgi in težki bo-

leznici umrl zaslužni delavec Komunistične partije in Sovjetske države, član Politbiroja CK VKP (b), član Prezidijskega Vrhovnega sovjeta Sovjetske zveze tovariš Mihael Ivanovič Kalinin. Umrl je eden izmed vodilnih sovjetskih mož, ki je 27 let požrtvovalno delal na položaju voditelja Vrhovnega organa Sovjetske zveze in dajal vse svoje sile za utrjevanje socialistične domovine in zveze delavcev, kmetov in inteligentov Sovjetske države, pa tudi prijateljstva narodov Sovjetske zveze. V svojem poročilu CK VKP (b) izraža prepričanje, da bo spomin na Mihaela Ivanoviča Kalinina navdihal vse delavce, kmete in intelektualce k požrtvovalnemu delu za nadaljnjo utrditev socialistične države.

V preteklem tednu so bile volitve v Franciji in Italiji. Ze po prvih poročilih jasno kaže, da je demokratično ljudstvo kljub strahovanju dobila precej izraza na volitvah. Komunisti imajo skupno 147 poslancev, ljudsko republikansko gibanje 159, socialisti 116, razne desničarske skupine pa samo 57 poslancev. To jasno kaže, da se je volja po enotnosti še bolj kot kdaj koli utrdila v delavskem razredu. Rezultati glasno pričajo, da so se vsi protikomunistični in protirepublikanski napadi vseh združenih sil reakcije

s klevetami in denarjem razbili na politični zrelosti delavcev, na njihovi neomajni zvestobi svoji Partiji, po-bornici vseh njihovih težnj. Ob tej priliki je sekretar Komunistične partije Francije, Jacques Duclos, poslal pismo francoskemu ministru za notranje zadeve, socialistu Trocquereu, s protestom zaradi odredbe, naj politisti, preoblečeni v civilne obleke, trgajo ponoči komunistične lepake. V pismu je rečeno, da so to delali pod izgovorom, češ da so komunistični lepaki vsebovali nedopustno besedo »glasujete. Duclos je naglasil, da je to nepravilnost predvsem zakrivila so-cialistična stranka in da komunistični aktivisti menijo, da so policijski agenti, ki ponoči počenjaajo take stvari, »plačanci republikanske stranke svobode. Duclos je zaključil svoje pismo z ugotovitvijo, da takšni postopki očitno dokazujejo pomanjkanje nepristranosti pri opravljanju dolžnosti ministra za notranje zadeve.

Tudi prvi rezultati volitev v Italiji kažejo, da republikanska misel živi globoko v zavesti množic in se že odraža v rezultatih.

V Zedinjenih državah je vzbudilo veliko komentiranje sprejetje zakonskega načrta o reguliranju delavskih plač v ameriškem senatu. V zvezi s pripravami na to je tudi izdelal Truman zakonski predlog o stavekah, s katerim bi bile delavstvu odvzete osnovne svobodščine. Nad 35.000 oseb je v New-Yorku na posebnem mitingu ob-sodilo ta Trumanov zakonski predlog in zahtevalo, da Truman svoj predlog umakne. Odpora ta predlog ni našel samo med najširšimi množicami delavstva, ampak tudi vodilnih politikih, kot je senator Phipper, Morgenthau itd. V senatu je bil sprejet zakonski osnutek, ki pa je vsekakor bolj surov kot pa zakoni o ureditvi delavskih sporov, ki so obstajali med vojno. Sprejeti zakonski načrt predvideva, da morajo biti delavski spori, ki ovirajo ali bi lahko ovirali delo važnih podjetij, takoj regulirani s pose-dovanjem.

Mnogo senatorjev je protestiralo proti temu delu zakonskega projekta, ker ga je močeno na najrazličnejše načine tolmачiti. Sprejeti zakonski ukrep je le malo milejši od Tru-manovega predloga in omogoča aretacijo vsakega stavkajočega, ki ne bi hotel pričeti z delom, in daje delodajalcu možnost, da na svojo roko rešuje povratek stavkajočih na delo in da na vse možne načine krši pravice delavcev, ki so bile izbojevane z več-letno borbo.

Med vsemi političnimi dogodki pa je vzbudilo največ razpravljanja v svetu komentiranje zunanjega mini-stra Sovjetske zveze Molotova o re-zultatih pariške konference. Izjave Molotova so bile pred ves svet po-stavljene tako jasno, da k tem dej-stvom ne dodajajo niti tisti krogi, ki imajo sicer navado valiti na Sovjet-sko zvezo odgovornost za vse med-narodne težave, ničesar. Tako se jas-no kaže, da je odkrita beseda zastop-nika sovjetske politike v tej točki raz-orožila tendenco protijudsko razpo-ložene kroge v svetu in jasno osvet-lila resnično stanje v svetu.

Posnemajmo najboljše med nami

V okraju Ilirska Bistrica gradijo že 65 poslopij v okviru trimesečnega Titovega tekmovanja. Vas Veliko Brdo obnavlja že osmo poslopije. Kredita so prišli iskati samo toliko, da so lahko hrano kupili. Vas Koritnice na Pivki pri Knežaku obnavlja že sedmo stavbo brez vsakega kredita. Izmed 65 poslopij, ki so v delu, se jih 43 obnavlja v obnovitvenih zadrukah.

Kdo so udarniki?

Tov. Kovač Pavel in Lepičkar Anton, delavca v tovarni vezanih plošč v St. Petru na Krasu, sta v času od 1. januarja 1946 do 25. maja 1946 prihranila na lepilu (kazajn) 780.000 lir. Za časa fašistične Italije, kakor za časa nemške okupacije ko so bili v tovarni zaposleni nemški inženirji se je porabilo na 1 kvadratni meter vezane plošče 110 g lepila. Sedaj se ga potrebuje samo 90 g in to pri zboljšani kakovosti produkta. Tovariš Kovač Pavel, ki dela pri stiskalnici, in ima že večletno prakso, takoj opazi, ko se začne lepilo gostiti, na to ukaže

V coni B se vključujejo vsi v Titovo tekmovanje

Dne 30. maja je bila v Ilirski Bistrici konferenca prosvetnih delavcev. Na tej konferenci so naši prosvetni delavci razpravljali o tem, kako bodo sodelovali pri udarniškem delu, pri izboljšavah prosvetnega dela v okraju. Sklenili so, da morajo naši inteligenti stati vedno ob strani našemu delavcu in kmetu pri izpolnjevanju obvez za obnovo naše ožje domovine. Med drugimi je bil

IDRIJSKI OKRAJ SE JE OBVEZAL TITU

V času Titovega tekmovanja bo ljudstvo Idrijskega okraja napravilo sledeče stvari: Predvsem bodo zmanjšali obratne stroške, zvišali storilnost in izboljševali kvaliteto. 20 poslopij, ki so v delu, bodo dokončali. Znova bodo zgradili 18 poslopij in postavili ter obnovili 42 strešnih stolov.

Nadalje bodo zgradili žični most preko Idrije, Želinj, Jageršice. Za splošno obnovo bodo pripravili 80 m lesa in 800 m peska. Delavnici cementnih strešnikov bosta dvignili svojo produkcijo in sicer idrijska za 30 odstotkov, cerkljanska pa za 30 odstotkov. V zvezi s prostovoljno pripravo peska se bodo cene cementnih strešnikov pocenile za 20 odstotkov v korist pogorelcem. V idrijskem okraju se bodo formirale delovne ekipe, ki bodo odšle obnavljati vas Vojsko. Žene bodo mladinskim delovnim četam pomagale pri delu v kuhinji, snajenju, čiščenju itd. Izvedli bodo nabiralno akcijo za ekipno kuhinjo, ki bo postavljena na Vojskem. Dohodki vseh delavnic, brez

pomagaču, da da od spodaj jelovnasto vezano ploščo, ker bolj plje lepilo in se na ta način vse lepilo temeljito porabi, medtem ko je poprej šlo dnevno po sedanji vrednosti za 5000 lir lepila v škodo oziroma je bilo vrženo stran. Ko je lepilo zgoščeno, pa da spodaj vezano ploščo iz trdega bukovega lesa in pušča prav toliko lepila, kolikor ga je potrebno za pravilno izdelovanje produkta. Prej so bili listi celi. Skozi sušilnice pa so postali valoviti. Sedaj nareže komade 40 cm široke, jih pusti skozi stroj, kjer jih zlika in tako ta les porabi za tretjino manj lima. Na 100 kvadratnih metrov je 2 kg razlike. Stiska se pavšalno 1200 kvadratnih metrov dnevno. To zneso 24 kilogramov lepila (kazajna) prihranjenega. Lepilo (kazajn) stane 250 lir. Če upoštevamo še to, da tega lepila nimamo ne pri nas ne v Jugoslaviji in da ga je treba uvažati, potem lahko preudarimo kakšnega velikega pomena je delo omenjenih dveh tovarišev, ki sta v tem času toliko prihranila na lepilu.

sprejet tudi sklep, da bo v okviru trimesečnega tekmovanja vsako prosvetno društvo v okraju priredilo vsaj eno prvovrstno prireditev, od katere bo šel ves nabrani denar v fond za obnovo. Prosvetni delavci se zavajajo, da je danes prvo in najvažnejše vprašanje obnova naših hiš, cest in tovarn, ker bo to porok tudi za močnejši razvoj prosvetnega dela.

najbolj učinkovitih stroškov gredo v fond za obnovo. Vsi delavci in nameščenci bodo napravili v trimesečnem tekmovanju 9 dni prostovoljnega dela. Člani političnih organizacij bodo priredili 70 množičnih sestankov za vzgojo ljudstva ter napravili 200 ur izven uradnih ur pri delu gospodarske statistike okraja. Povsod bodo vzpostavljene delovne norme. Za temeljito izkoriščanje sadnega pridelka se bodo zgradile štiri sušilnice za sadje in v celoti izkoristili vsi sadni odpadki za žganjekuho. Očistili bodo pašnik na Poreznu, nadalje bodo organizirali en teden za obnovo, prosveta in šolstvo bosta izvedla prireditve v fond za obnovo, v okviru zadruge se bo obnovil mlin s tem, da se bo storilnost mletja dvignila za 20 odstotkov.

Okraj Idrija-Cerkno napoveduje tekmovanje ajdovskemu okraju.

Kot osnovno nalogo so si dali Idrijčani pozidavo vasi Vojsko, ki je bila v času narodno-osvobodilne borbe tako prizadeta.

Božena Premrl in neštete žrtve podivjanosti Mihajlovičevih zveri zahtevajo pravično sodbo

Tudi mi Vipavci zahtevamo za Mihajloviča obsodbo kot jo zasluži, in zavračamo vsako vmešavanje inozemske reakcije v naše zadeve

V časopisju čitamo, kako se zanima za Mihajlovičev proces ljudstvo po vsej Jugoslaviji, zlasti v krajih, koder so njegove tolpe po njegovem nalogu in navodilih ropale, požigale in morile.

Čitamo pa tudi, da se tudi inozemska reakcija zelo zanima za ta proces, toda iz povsem drugih vzrokov, da bi namreč zadržala moč pravice in ovirala proces, metala blato na Jugoslavijo in Titove bore ter grebla po še krvavečih ranah, ki so bile našemu ljudstvu zadane baš od Mihajloviča in njegovih tolp.

Tudi mi Vipavci odločno odklanjamo vsak poskus inozemske reakcije, da bi se vmešavala v naše zadeve, zlasti pa v poslovanje naših ljudskih sodišč, v kar se niti naša ljudska oblast ne sme vmešavati, v kateri so bile žrtve mučene na vse mogoče načine.

Zakaj se ni takrat zganilo v njih usmiljenje? Niti s prstom niso zganili ti farizeji, niti črhali — in tako molče odobraval zločinski početje tedanjih italijanskih in potem meje vojno nemških fašistov na naši zemlji. Ta

inozemska reakcija ni imela nikdar srca za nas Primorce, pač pa skriva in zagovarja še sedaj te zločine in njih pomagače, ki se sprehajajo kot nedejenci, domobranci in mihalovičevci še sedaj po deželi tako psovane »tisočletne kulture«.

Zato odločno odklanjamo razna opozorila in človekoljubne skrbni teh reakcionarjev in zahtevamo, da pridejo vsi vojni zločinci pred sodišča onih narodov in ljudstev, na katerih so izvrševali svoja krvava zločinstva in tako tudi Mihajlovič in njegovi četniki. Hočemo, da pravična ljudska sodba zavrne enkrat za zmeraj razne temne mahinacije onih reakcionarnih krogov, ki so svoj čas Mihajloviča šteli in podpirali v borbi proti našemu osvobodilnemu pokretu.

Ne zahtevamo tega iz maščevanja, ampak iz čute pravčnosti in iz čute dolžnosti do padlih žrtev. Bedo, opustošenje, muke in smrt je prinesla v našo lepo deželo italijanska okupacija in nemški nasilneži, toda nič boljši niso bili njih hlapeci — domobranci in Mihajlovičevi krvoloki. Koliko gorja so zakrivali ti slednji po naši lepi Vipavski dolini!

Ko je že prodirala Titova zmagovalna armada čez Kras, so ti Mihajloviči na svojem umiku, »da se prebace preko Izone« (kakor je stalo v njihovem povelju) še pokazali svojo besnost in bestialnost, tako da so z njimi ostale izropane, izseljene in po-

DELOVNA NEDELJA

NAMEŠČENCEV POVERJENIŠTVA

V nedeljo, 2. t. m. so šli nameščenci Pokrajinskega Poverjenišstva na prvo prostovoljno delo v času Titovega tekmovanja. Tokrat so šli pomagat ljudem na Predmejo, ki so se obvezali, da bodo postavili apnenico in tako pripravili za težko prizadete zagorske vasi apno.

V Trnovskem gozdu so se spet srečali domačini iz požgane Predmeje in člani Poverjenišstva in skupno krenili na delo. Sredi gozda so domačini pripravili velike kope, na katere so potem skupno znašli kamenje in vlačili les iz »ozda«.

Z vseh strani so nosili vkup dražje, ki ga je dovolila gozdna uprava uporabiti brezplačno za kurjenje apnenice. Pri tem delu je bilo toliko delavoljnosti, toliko prisrčnosti, da so gorjani upravičeno ponovno spoznali, da niso zapuščeni, da ni obnove njihovih požganih domov samo njihova skrb, ampak vsega ljudstva Julijske Krajine. Izostal pa tudi ni uspeh tega dela. Pripravili so toliko lesa, da bo zadostovalo za kurjenje apnenice, ki bo dala 12 vagonov apna. Ob teh dejstvih so spoznali prebivalci Predmeje, kakšnega velikega pomena so prav udarniške nedelje in da so vsi tisti, ki govorijo proti udarniškim nedeljam, proti temu, da bi se obnovili požgani in porušeni domovi. Predmejčani namreč dobro vedo, da delovno ljudstvo, pa naj bodo to kmetje, delavci ali delovna inteligenca, med tednom delajo, in sicer delajo po svojih službah, na svoji zemlji ali v podjetjih in da pomeni prostovoljno delo v nedeljah samo veliko razumevanje do tistih, ki so v času narodno-osvobodilne borbe žrtvovali svoje domove.

Po končanem delu so domačini skušali izraziti svojo hvaležnost in ob-

težili si videl, kako je dejansko naše ljudstvo tesno povezano med seboj. Predmejčani so izrazili željo, da še pridejo k njim pomagat in da

Mladini delovne brigade Janka Premrla — Vojka Brčko — Banoviči

V nedeljo, 2. junija smo odšli nameščenci Poverjenišstva PNOO za Slovensko Primorje in Trst na prostovoljno delo. Šli smo pomagat pogorelcem s Predmeje pri gradnji apnenice, znašli smo drva in kamene. Ob tem našem prostovoljnem delu pa smo se spomnili tudi vas, draga mladina, ki si odšla v Brčko — Banoviči, da tudi ti, mladina Julijske Krajine, mladina živega kosa mlade Jugoslavije pripomoreš pri izgradnji mladinske proge in ob tej misli na vas smo sklenili, da vam pišemo pozdravno pismo, iz katerega boste lahko razbrali, da vedno spremljamo vsak vaš gib, vsak vaš utrip in da čakamo z veseljem poročil o vašem delu, o uspehih vašega dela. V istem času pa vam lahko sporočimo, da vse ljudstvo Julijske Krajine dela, dela na tem, da obnovi v Titovem tekmovanju čim več požganih in porušanih domov, čim več cest in mostov.

Zavest, da gradimo to, kar smo si s težkimi žrtvami priborili, zavest, da gradimo novo Jugoslavijo, da s

bodo skupno dali vse sile, da čimprej obnovimo prav zadnjo hišo v Julijski Krajini. Po končanem delu so sklenili, da pošljejo pozdravno pismo mladini v Brčko in da povedo tistim našim mladincem, da se tudi v Julijski Krajini dela, dela z vsemi silami na to, da bo naša dežela čimprej obnovljena.

tem neomajno pričamo vsemu svetu, da hoče Julijska Krajina s Trstom vred k Titovi Jugoslaviji, nas vsak dan bolj krepi in naše vrste so iz dneva v dan odpornejše.

Draga mladina, prejmi pozdrave vseh nas in vsega primorskega ljudstva in povej vsem mladincem, ki z vami vred grade mladinsko progo, da je Julijska Krajina neomajno na branikih nove Jugoslavije in da ti mejniki stoje tam za Trstom in za Gorico in da vse roke in vsa poštena srca poznajo eno samo neomajno voljo, slediti najboljšemu sinu jugoslovanskih narodov Titu, v boljšo bodočnost delovnega ljudstva Jugoslavije.

Živela naša mladina v brigadi Janka Premrla-Vojka!

Živel naš veliki maršal Josip Broz-Tito!

Živela naša Julijska Krajina s Trstom in Gorico, priključena k Titovi Jugoslaviji!

Nameščena PNOO za Sl. Primorje in Trst — Ajdovščina

Naši gozdovi so oživel

Tudi Podkrajci smo sklenili, da se enkrat oglasimo v našem časopisu in da povemo, da smo tudi mi začeli delati in napredovati. Ustanovili smo si sindikalno podružnico, prosvetno društvo, mladina pa si je zgradila Mladinski dom. Mi sedaj popravljaj-

mo cesto skozi vas, seveda vse to s prostovoljnimi delom, ker vemo, da sedaj ne delamo več za tujca, ampak zase.

Po dolgem času so spet zapele žage in sekire po naših gozdovih. — Začeli smo pripravljati les za obnovo naših vasi. Vse polno nas je v gozdovih. V nedeljah pa smo kar vsi. Včasih se spominjamo na težke dni, ko smo kot partizani iz teh gozdov napadali okupatorja. Sedaj pa srečamo tu oglarje, apnenčarje, tesarje, voznike, in vsi delamo. Eni znašajo drva, drugi podirajo les, tretji tešejo, eni zopet znašajo kamenje za apnenico, drugi kuhajo ogelje in pri tem delu nestrpno čakajo, kdaj se nam prizna naša pravica, da bomo priključeni k naši pravi domovini Jugoslaviji.

Delavec iz Podkrajja.

Rudniški kovači za našega kmeta

Poleg vsega drugega dela so rudniški kovači začeli popravljati tudi našim kmetom poljedelsko orodje v prostem času. Tako popravljajo brezplačno našim kmetom v rudniški kovačiji motike, rovnice, krampe, plugje in vozove. Veselje je gledati kmete, kako se vračajo nasmejanih obrazov iz kovačnice, kjer jim brezplačno popravljajo orodje. Doslej so rudniški kovači v času 193 prostovoljnih ur popravili 63 različnih komadov poljskega orodja.

Samo roko v roki s kmeti in inteligenco, pravijo rudarji, bomo premagali vse težave, na katere čestokrat naletimo in si bomo ustvarili gospodarsko neodvisnost in tako v celoti zmagali. Obenem pa kličejo ti rudarji vsem tistim kmetovalcem, predvsem iz požganih vasi idrijskega okraja, naj prinesejo pokvarjeno orodje in idrijski kovači jim bodo to popravili. To jasno kaže, da hočejo naši kovači res kovati, dobesedno

kovati srečo našemu delovnemu ljudstvu.

Tako so dejstva, ob katerih morajo obmolkniti vsi tisti, ki bi radi blatili naše delovno ljudstvo ter njegove pridobitve ter ob teh dejstvih morajo spoznati, kako globoko v zavesti naših ljudi je že spoznanje, da je samo ljudska oblast zmogla za jamčiti delovnemu ljudstvu srečno bodočnost.

Idrijski rudarji in nameščenci za obnovo naših cest

26. maja je 73 rudarjev in nameščencev odšlo na prostovoljno delo na cesto v Zali (Godovič) in to kljub vsem vremenskim neprilikam. Pri tem delu so posuli 800 m³ ceste s peskom, nakopali 20 m³ peska in prepeljali 15 m³ peska. Istočasno so znosili 15 m³ kamenja iz potoka Zala na cesto. S tem delom so Idrijčani ponovno pokazali, da se zavedajo po-

mena prostovoljnega dela pri obnovi naše domovine in hočejo s tem izraziti neomajno voljo, da ustvarijo s pomočjo vsega delovnega ljudstva srečno bodočnost Julijske Krajine v Jugoslaviji. S tem svojim delom pozivajo idrijski rudarji in nameščenci vse ostale, da jim slede pri požrtvovalnem delu za lepšo bodočnost naše domovine.

žgane hiše in razmesarjena trupla nedolžnih slovenskih žrtev.

Naj opišemo pri tem samo žalostno zgodbo mlade Božene Premrl, sestre narodnega heroja Vojke:

V zgodnji pomladi leta 1945 je ležal v St. Vidu nad Vipavo Mihajlovičev četniški korpus »Gavrilo Princip« s poveljnikom majorjem Cvetičaninom Milanom. Komandant IV. »Donjakove« brigade je bil kapetan Celo Dušan in III. bat. te brigade pa poročnik Popovič Milan. St. Vid je bil blokirani in ni mogel nihče brez posebnega dovoljenja preko bloka v mesto ali iz njega. Premrlova družina je stanovala v občinski hiši nekaj korakov izven bloka. Po nalogu in vzhledu svojih oficirjev je vojaštvo na vse mogoče načine teroriziralo domače ljudstvo, kradlo in vlačilo v hiše in vrtove in nastopalo skrajno surovo. To so občutili vsak dan zlasti Premrlovi, o katerih so bili komandanti poučeni, da je iz nje izšel heroj Vojko, ki je med tem že padel, da je drugi sin Ciril pri partizanih politkomisar in da so sploh vsi člani družine imeli s sinovi in partizani zveze ter da so z dušo in telesom aktivno sodelovali po svojih močeh v osvobodilnem gibanju. Zato so tudi družino strogo nadzorovali, da si niso mogli nikomur kaj nekorektnega očitati ali dokazati.

Družini in njenim članom, zlasti hčerki Boženi, so tudi oficirji grozili, da ji bodo še pokazali, ker so pač čutili, da jih nihče od družine prijazno ne gleda, kakor tudi skoraj nihče v vasi, razen nekaj žalostnih belogardističnih izjem, od katerih so dobivali četniki tudi informacije.

V noči od 29. na 30. aprila 1945 ob treh zjutraj je prišla močna četniška patrula s poročnikom Popovičem in obkolila Premrlovo hišo. Vojaki so vdrli vrata in zahtevali, da gre 19-letna Božena z njimi na vojaško komando. Ko sta hoteli mati in sestra Slavka, da bi jo spremljali, je deseter s svojimi vojaki in z nasajenimi pu-

škami to zabranil, češ da se Božena itak v pol ure vrne. Ko so hišo vso preiskali, so odnesli s seboj razne stvari in eno kolo ter odpeljali s seboj tudi Boženo. Oficir je čakal pred hišo; žival se je potuhnila v temo.

Božene pa ni bilo niti čez eno uro, niti v jutro. Družina je zaslutila, da bo pač Božena ostala v zaporu in da bo najbrž morala v internacijo. Zato je sestra Slavka nesla takoj zjutraj na komando nekaj perila in jestrin za Boženo. Toda že na poti je zvedela, da so četniki v noči odšli proti Gorici. Zvedela je tudi, da so v isti noči odpeljali še nekaj drugih deklet prisilno s seboj in da so z njimi odšli tudi pristaši belogardistov.

Junaška Slavka se je takoj odpravila za njimi proti Gorici, prešla po raznih težkočah Sočo ter dohitela ta četniški odred pred Vidmom. Videla je tam tudi ona prisilno odpeljana dekleta na vozovih, ki pa so je povedale, da Božene sploh niso videle. Ko je iskala komandanta, da bi ji ta pojasnil usodo svoje sestre, so ji vojaki, ki jih je spoznala, začeli groziti in celo streljati. Morala se je skriti, a je v razdalji kljub temu sledila četam ter prišla tako v četniško taborišče Visco. Prerinila se je do komandanta Cvetičanina, a je opazila pri njem, kakor pri vseh ostalih oficirjih, da se samo hočejo pokazati korektni in ji pomagati pri iskanju sestre, da pa hočejo pred njo nekaj prikriti in se je na vsak način znebiti. Iz vsega je posnela, da je bila sestra Božena aretirana na ukaz poročnika Popoviča in z vedomostjo drugih predpostavljanih komandantov. Spoznala je tudi hinavsko uslužnost komandanta, ko se ji je namignilo, da naj zgine, ako hoče rešiti svojo glavo.

Odšla je žalostna iz taborišča, kjer se je gnetlo vojaštvo in med njim mnogo civilistov. Opazila je tudi med njimi nekaj vipavskih duhovnikov, ki so se kaj dobro počutili med temi koljaši.

Na poti proti domu pa je Slavka že zvedela, da je bila sestra Božena v bližini St. Vida ubita in je začela s svojim bratom Marjanom takoj iskati njeno truplo, ko se je vrnila domov — in ga tudi našla kakih 10 minut od vasi v neki meji. Prva sta z bratom opazila zelo potepnato travo, raztrgano ruto in kose strgane obleke in poleg pramen las, kar je vse pričalo o težki borbi junake Božene, ki se je okrutnež sicer obranila, a poginila v grozni mukah častno in neomadeževana — pod njihovimi udarci, božeži in streli. Truplo je ležalo z glavo v vodi malega jarka. Zdravniški izvid je ugotovil, da je bilo sedmo in osmo rebro zlomljeno zaradi strela, a deveto in deseto od udarcev. Cela leva stran je bila popolnoma podpluta in je imela na prsih še dve ubodni rani.

To je bil tako zvan osvobodilni pohod mihalovičevcev iz St. Vida preko Soče, da pripeljejo od tam v slavnostnem sprevodu zmagovalnega kralja Petra v Jugoslavijo.

Nešteto je takih in enakih žalostnih zgodb iz vipavskih vasi, po katerih so se potikale Mihajlovičeve čete. Nasteli bi še lahko umor župnika Bandelja iz Brji, umor Krševana Franca in Augusta in treh partizanov pri Rihemberku, nadaljnjih treh žrtev iz Skrilj in osem žrtev iz Mirna, žrtev iz Vrhpolj in Manč itd., kar vse se je zgodilo zadnji mesec pred osvoboditvijo, da ne govorimo o onih 59 neumljenih poklanih partizanih na hribu Javornik nad Idrijo in onih, ki so zgoreli v dveh hišah tam, kar se je zgodilo v decembru 1943.

Strah in trepet je šel pred njimi, a z njimi so ostala pogorišča in razmesarjena trupla in groza v očeh preostalih.

Zato zahtevamo, da izrečejo naša ljudska sodišča nad temi zločinci svojo pravično sodbo, pa naj reakcija v tu- in inozemstvu misli in kriči, kar hoče, ko ni občutila njih noža na svojem bratu in ni videla ali ni hotel videti njih zločinov!

Prostovoljni teden za ceste v Idriji

Tudi v okraju Idrija—Cerkno—Tolmin je ljudstvo razumelo pomen »tedna za ceste« in je prihitelo, da s prostovoljnim delom pripomore k izboljšanju cestnega omrežja. — Vse množične organizacije so se odzvale delu, od pionirjev pa do 80-letnih upokojencev.

Izvršenih je bilo skupno 5.164 prostovoljnih ur. Vozniki z vprežno živino in motorna vozila so razpeljali 370 m gramoza na razne sektorje, kjer so udarniki posipali cestišče.

Na cesti Idrija—Godovič se je opravljalo specialno delo in sicer pogroboženje in valjanje ceste, pri čemer je bilo posutega 540 m³ gramoza na 2.184 m³ ceste v premeru 0.20—0.30 m, ter 87 m³ peska.

Na nekem drugem sektorju so napravili 24 m³ suhega opornega

zidu. Pri nekem mostu je ljudstvo udarniško prispevalo z 2.5 m³ lesa. Na celem omrežju Cestne baze pa je bilo očiščenih jarkov in opletega cestišča v dolžini 32.560 km.

Osebe cestne baze same je izvršilo nad rednimi urami 663 prostovoljnih.

Najbolj so se izkazale udarniško sledeče organizacije in posamezniki: Okrajna NZ Idrija, podružnica Rudarskih delavcev in nameščencev v Idriji, AFŽ iz Cegovnice (Partizanska ulica), SIAU Trebče, ZMS Sv. Lucija ob Soči ter tov. Gantar Ivan in Kavčič Alojzij iz podružnice Up. gosp. stroke DN.

Zelo požrtvovalna se je izkazala podružnica cestarjev samih, izredno pa cestarji Mohorič Ivan, Felc Ignacij, Šavli Ivan in Česnik Janez.

Ozebek.

Prostovoljno delo v Titovem tekmovanju v Črnem vrhu pri Idriji

V nedeljo, 2. junija so šli tudi prebivalci iz Črnega vrha in bližnjih vasic na prostovoljno delo. Skupno se jih je zbralo 163, prišle so žene, gospodarji in mladina, potem pa so jim priskočili na pomoč še borci Jugoslovanske armade. Z neverjetnim veseljem je bilo gledati te ljudi pri pospravljanju ruševin v Črnem vrhu. Pridružili so se jim tudi vozniki, da prostovoljno odpeljejo ruševine iz vasi.

Pred vsem se je dobro izkazala skupina 24 domačinov, ki je delala s takim delom in poletom, da so v 4 urah očistili 1000 komadov opeke treh m³ kamenja in očistili 48 m³ ruševin.

Vse skupine so ta dan napravile v Črnem vrhu v 1.392 prostovoljnih urah naslednje delo: očistili so 152

m³ kamenja ter ga pripravili za zidanje, presejali so 26 m³ peska, vozniki so odpeljali 115 m³ ruševin ter posuli v dolžini 200 metrov okrajno cesto v oddaljenosti 2 km od Črnega vrha. Poleg tega so očistili 6.800 kosov opeke. S tem je pokazalo tudi ljudstvo okrog Črnega vrha, da hoče načrtno pristopiti k obnavljanju svojih porušjenih domov in k izpolnjevanju delovne obljube, ki jo je poslalo našemu Titu. Prebivalstvo je izrazilo tudi hvaležnost borcem Jugoslovanske armade, ki ne počivajo, ampak so pripravljene slednji trenutek pomagati našim ljudem pri delu.

Z vedrim srcem in veselimi obrazi so se razšli domačini, saj jih je prevzela zavest, da tudi oni pomagajo graditi košček naše skupne domovine, Titove Jugoslavije.

Pozdravljeni, bratje iz Trsta

30. maja je prišla okrog 11. ure dopoldne v Ilirsko Bistrico mladina iz Trsta. Naši pionirji in naša mladina so jih pričakali s cvetjem in zastavami ter pristrčno vzklikajoč sprejeli pionirje in mladino iz Trsta. Ta sprejem je pokazal, kaj čuti slednji otrok in mladinec v con B, kjer se mladini odpira vsa možnost dela in razvoja, do tistih pionirjev in mladincev iz Trsta, ki morajo še trpeti bedo in pomanjkanje, katerih očetje so zaradi svoje poštenosti izgubili službo. Tržaški bratje in sestrice so ob tem sprejemu s solznimi očmi govorili, da morajo biti tudi oni svobodni, da bodo tudi oni lahko s cvetjem, z zastavami sprejemali goste doma, da jih pri tem ne bomo ovirali črnuhi in

fašisti s kiji in celo noži.

Tržaška mladina pa je prišla v cono B pokazat, da goji svojo besedo, da goji našo pesem. Najprej so tržaški bratje priredili koncert v Knežaku, nato pa še v Ilirski Bistrici. Njihova dobro uspeša izvajanja so bila priča, da ves teror v con A ne more uničiti ustvarjalne sile tamošnje zavedne mladine, obenem pa pokazala, kaj vse nam obeta ta mladina v bodočnosti, ko bo lahko prosta v Titovi Jugoslaviji sprostila svoje ustvarjalne sile. To gostovanje je ponovno pokazalo, kako nerazdružljivo je povezano ljudstvo Julijske Krajine in kako vse to ljudstvo v vsem svojem delu kaže svojo pripadnost k materi Jugoslaviji.

Tudi vaša žrtev, tovariši, kliče Tita v Trst

Pred časom so imeli invalidi zborovanje v okraju Hrpelje-Kozina in za ta dan so jim žene pripravile hrano in jih pogostile. Že par dni pred zborovanjem so pripravljale in zbirale, na dan samega zborovanja pa so kuhale in krasile prostor za zborovanje. Med raznimi napisi, ki so odražali resnico, da je žrtev naših invalidov pomagala ustvariti pogoje za boljše življenje, je bil pred vsem

nepozabljiv napis: tudi vaša žrtev, tovariši, kliče Tita v Trst.

Po zborovanju, na katerem so si invalidi izvolili svoj odbor, so jih žene pogostile. Pripravile so jim dobro kosilo, niso pozabile na vino, ne na cigarete, tako da so se invalidi počutili domače, obrazi so jim žareli od zadovoljstva, ko so v teh dobrih ženah spoznali, da naše ljudstvo ne bo nikoli pozabilo njihovih žrtev, da te žrtve ceni in spoštuje.

Borce pokopane v »Franji« bomo prekopali

V nedeljo 16. t. m. bo žalna svečanost v počastitev pri SVPB »Franja« pokopanih borcev, katerih trupla bodo prenešana na pokopališče v Cerkno. Ob tej priliki bo odkrita na pokopališču »Franje« spominska plo-

šča. Sorodniki pokopanih borcev, ki žele trupla svojcev prepeljati na domača pokopališča, naj se do sobote, 15. t. m. zglaste pri tov. dr. Štravsovi v Cerknem.

Graditi in se pri tem učiti — učiti se, da bi potem še bolje gradili!

Tabor na Nanosu

Slovenska prosvetna zveza za Primorje in Trst vabi vsa prosvetna društva in pevske zборе, da se udeležijo 10. junija t. l. velikega planinskega tabora na Nanosu.

Za motorno kolo poverjenjstva, Ekonomat, znamke Beneli SP 0135 je bila iznajbljena »Dozvola za vožnjo« št. 1565. Z ozirom na to se proglašajo cit. dovoljenje z današnjim dnem za neveljavno.

★

Tov. Cigoj Kristijan, kmet iz Malovš, okr. Ajdovščina je izgubil dne 27. junija popoldne na poti Lokavec—Predmeja, črno usnjeno denarnico, ki je vsebovala lir 1500, izkaznico SIAU,

Živele mladinske delovne brigade — graditelji naše domovine!

osebno izkaznico, ter invalidsko izkaznico izdano od invalidskega društva v Vipavi. Pošten najditelj naj denarnico z navedeno vsebino vrne na uredništvo »Primorske borbe« v Ajdovščini proti odškodnini.

★

Izjavljamo, da je tov. Jug. Oskar, Postojna izgubil trikotnik od dovolila za vožnjo št. 1568 osebnega avtomobila znamke »Balila«, katerega veljavnost preključujemo.

★

Tiskovni sklad

Tiskovni sklad do sedaj 235.248 lir — 878 din.

Tiskovni sklad 8. 6. 1946.

Podružnica Enotnih sindikatov — Sv. Lucija ob Soči 1971 lir.

Nov način razdeljevanja dodatnih kart

Oddelek za trgovino in preskrbo pri Pov. PNOO je na predlog ESZDN in v zvezi z dopisom št. 22.316 Inšpektorata Obskrbe VUJA, izvršil novo kategorizacijo težkih delavcev. S tem je razveljavljena naša okrožnica št. 72/46 izdana dne 7. 1. 1946., s 1. julijem stopi v veljavo razdeljevanje dodatnih nakaznic na sledeči način:

1. Splošni pogoji za priznanje dodatkov za težke delavce so:

a) Delo mora biti najtežjega fizičnega značaja. Za lažje fizično delo in za umstveno delo se dodatek za težke delavce ne prizna.

b) Zaposlenost mora biti stalna pri najmanj 48 urnem delavnem tednu. Za zaposlenost, ki traja manj ko 48 ur tedensko, se dodatek ne prizna. Delavcem, ki so v bolniškem stanju ali drugače odsotni iz službe, dodatek ne priteče.

Kot primer navajamo sledeče vrste težkih delavcev.

a) **Splošni delavci:** čistilci žlindre in podkleti plinskih generatorjev. Čistilci vročih kotlov. Pihachi peščenega curka pri prostem curku. Kotlarji, kovači pritokači in kotlarji pod težavnimi delovnimi pogoji. — Transportni in skladišni delavci, ki na ramenih prenašajo bremena nad 100 kilogramov.

b) **Rudarstvo:** Vsi pod zemljo zaposleni, vključno tehnično nadzorstveno osebje. Delavci zaposleni neposredno pri koksovih pečeh. Delavci pri raznih topilnih in žarilnih pečeh. Smolariji v tovarnah briketov in črne premoga. Vsi rudarji na dnevnem kopu.

c) **Industrija kamnov in zemlje:** lomilci kamna v stenah, kopači ilovice pod težavnimi delovnimi pogoji. Vozači, vlagalci in izlagalci pri topilnih in žarilnih pečeh, zidarji v vročih pečeh. Vlagalci zmesi, topilci stekla, pregrabljevalci stekla, pihachi in izdelovalci stekla pred pečo.

d) **Železo in kovinarstvo:** vlivanci in talilci. Vodja polnilnih žerjavov. Ponvarji pri vročih pečeh. Delavci pri vlivanju trde litine. Oblikovalci in gnetilci mase. Kanalski delavci pod obtežujočimi pogoji. Delavci pri konverterju. Mešalci. Pečni in konverterski zidarji v vročih pečeh. Snažilci litine in litih blokov. Valjači in natezovalci, stiskarji kovine. Varilci cevi v velikih kosih.

e) **Izdelovalci blaga iz železa, jekla in kovin.** Izdelovalci strojev, vozil, elektrotehničnih, optičnih in finomehaničnih izdelkov: vlivalci in talilci (z izjemo vlivanja s čerkom). Gladilci litine, če delajo s stisnjenim

zrakom. Valjači, natezovalci, stiskarji in kladivarji vroče kovine. Brusači kolesnih delov. Zakovičarji s toplimi zakovicami, s stisnjenim zrakom, oporničarji pri obtežujočih delovnih okolnostih.

f) **Papirna industrija:** delavci pri prazilnih pečeh, vozači ogorkov, delavci pri soda pečeh in vročih kuhališnih napravah.

g) **Plinarne, elektrarne in vodovodi:** delavci, zaposleni naravnost pri pečeh.

h) **Gozdna dela:** gozdni delavci, lomilci kamna v stenah. Delavci pri zagraditvenih delih hudournikov in plazov.

i) **Industrija kavčuka in azbesta:** delavci pri vroči vulkanizaciji in stiskalnicah pri vročih pečeh.

j) **Invalidi,** ki so onesposobljeni za delo od 50 odstotkov navzgor, so upravičeni na dodatno nakaznico za težke delavce.

k) **Kemična industrija:** pečni delavci (pri pečeh žveplenega natrija, živega srebra za pridobivanje kroma in mangana). Pokrivalci in razdiralci pri pečeh za karbid in pri apnenicah, v kolikor delajo pri pečeh samih itd. Pečni zidarji, ki delajo pretežno s plinsko masko. Tovarniški delavci, če delajo težka dela pod težkimi delovnimi okolnostmi.

l) **Železničarji:** progovni delavci.

2. **Kategorizacija lahkkih delavcev:**

Za lahke delavce se smatrajo vsi ostali fizični in duševni delavci, sem spadajo vsi nameščenci državnih, zadržnih in zasebnih podjetij in ustanov.

V kategorijo lahkkih delavcev spadajo nadalje vsi vojni invalidi in invalidi fašističnega terorja, katerih delovna sposobnost je zmanjšana do vključno 50 odstotkov. V skupino lahkkih delavcev spadajo vsi zdravniki v državnih službah (po bolnišnicah, zdraviliščih itd.).

V skupino lahkkih delavcev ne spadajo: Vsi samostojni obrtniki (kro-

jači, čevljarji, šivilje, mizarji itd.), nadalje advokati, zdravniki (v privatni službi) in taki, ki izvršujejo samostojno svoje delo.

Ravno tako ne spadajo v skupino lahkkih delavcev gospodinje, gospodinske pomočnice, postrežnice, hišniki, raznašalci časopisov, priložnostni delavci itd.

3. **Kategorizacija gozdnih delavcev:**

Za prejem dodatne nakaznice za gozdne delavce so upravičeni le tisti delavci, ki so zaposleni pri državnih in privatnih podjetjih ter pri načrtni proizvodnji lesa, drv, olja in apna. Zaposlitev mora trajati najmanj 90 dni. V nasprotnem primeru se dodatek ne prizna. Zasebnikom in posameznim delavcem, ki niso vključeni v načrtno proizvodnjo, dodatek za gozdnega delavca ne pripada.

Kot gozdni delavci pridejo v poštev samo oni, ki so stalno v gozdu in se hranijo v gozdni kuhinji, na primer: delavci pri sekanju in izdelavi drv ter hlodov, vlačilci in nakladalci hlodov, tesači, apneničarji in oglarji.

Postopek za prejem živilskih nakaznic:

Vsa podjetja in ustanove so dolžni prijaviti število delavcev in nameščencev, ki jih zaposlujejo s točno označbo podjetja ali ustanove, rojstnega datuma, bivališča in dela, ki ga opravlja vsak delavec ali nameščenec, za točnost jamči delodajalec s svojim podpisom.

Potrdila morajo biti overovljena od sindikalne podružnice, v primeru, da sindikalna podružnica ne obstoja, potrdi seznam opremljen z žigom krajevni NOO.

Potrdila je treba oddati okrajnemu NOO, odseku za trgovino in preskrbo, najkasneje do 20. v mesecu za naslednji mesec in to za vsak mesec posebej, brez predhodnega poziva.

Vodja odseka: Kragelj Anton, l. r. Načelnik oddelka: Bernot France, l. r.

Prerad obvešča

Z ozirom na novi postopek razdeljevanja živil v mesecu juniju t. l. so vsa skladišča PRERAD-a, tako Centrale kot podružnice od dne 1. junija do vključno 10. junija t. l. za vsako izdajanje živil zaprta.

Od prednjega so izvzeti mlevski izdelki za izdelavo kruha!

Vse zadruge, trgovci, peki in pooblašeni razdeljevalci živil bodo od svojih pristojnih Okrajnih oddelkov za trgovino in preskrbo prejeli po-

trebna navodila zaradi izvršitve interventure, ter istotako čas in način razdelitve živil za mesec junij.

Pozivajo se vsi maloprodajalci (zadruga, trgovci itd.), da spisek (inventure) blaga na zalogi oddajo točno do dneva, katerega bo določil pristojni Okrajni oddelek za trgovino in preskrbo.

Vsakdo, ki bi rok zamudil, bi s tem oviral pravilno razdeljevanje živil, ter bi vse posledice in odgovornost nosil sam.

Odred Jugoslovanske armade za Slovensko Primorje, Istro in Trst obhaja te dni obletnico svojega obstoja

Minilo je leto, kar se je jugoslovanska vojska umaknila po dogovoru Morgan-Jovanovič za plavo ali Morganovo črto, ki je prerezala Julijsko Krajino na dva dela, v cono A, ki naj bi bila pod zavezniško vojno upravo, in v cono B pod jugoslovansko vojno upravo. Na vsak način je bila Jugoslavija s tem povzročena krivica, ker je Jugoslavija osvobodila te kraje s pomočjo velikega dela ljudstva Julijske Krajine, ki je s skupno borbo vsega jugoslovanskega ljudstva potrdilo, da hoče pripadati in uživati svojo svobodo le v novi Jugoslaviji.

Jugoslovanska vojska se je umaknila iz cone A, ker Jugoslavija zaupa v pravičnost mirovne konference, v nezlomljivo voljo ljudstva Julijske

Krajine in njegovo ljubezen do svobode. S težkim srcem in užaljena se je jugoslovanska vojska — osvoboditeljica Julijske Krajine umaknila iz cone A, toda umaknila se je zaradi miru samega. V con A je ostal samo Odred Jugoslovanske armade za Slovensko Primorje, Trst in Istro, ki obhaja te dni obletnico svojega obstoja.

Iz Trsta, Tržača in Gorice so se naše edinece preselile na Kras. Marsikdo od nas še ni bil na Krasu, marsikdo je vedel samo to, da je precej gol, da ni na njem gozdov, da je zelo malo vode in velika vročina. Marsikdo je godrnjal na kamionih, zlasti še, ko smo zavili z gladke asfaltirane ceste v breg, v prah, goličavo in vročino.

Na Kras med naše ljudi

Zavili smo v prvo vas. Prav tako, kakor drugje, nas je tudi tu najprej pozdravila velika, lepo izpisana parola: Tukaj je Jugoslavija! In še druga, sveže napisana, jasni kratki stavek iz Titovega govora, naša edina zahteva, želja ljudstva Julijske Krajine, zahtevajoča svojo, s krvjo priborjeno pravico: Tujega nočemo, svojega ne damo!

Pozabili smo kraško sivino in goloto ob teh napisih, ob ljudstvu, ki nas je pozdravljalo. Kras je postal lep v naših sreh in vzljubili smo ga. Tudi tu je naše ljudstvo, ki se je za svobodo borilo in verovalo v najtežjih dneh borbe v uresničenje svojega hrepenja in sanj z besedami maršala Tita: S tem bojem morajo biti svobodni vsi naši bratje v Istri, Slovenskem Primorju in Koroški. To je

želja nas vseh in tudi njihova želja. To svojo željo je ljudstvo Julijske Krajine napisalo na zidove mesec po priborjeni svobodi, da jo vidijo vsi, ki bi radi okrnili njegovo svobodo. Napisalo jo je, ko je morala njegova vojska zapustiti cono A.

Zvečer smo že rajali Titovo kolo. Mladina je pristopila k nam in rajala z nami povsod, kjer koli so hodile naše brigade. Občutili smo ljubezen do naših Kraševcev, bratovsko ljubezen iste krvi in misli... Zdaj že vse leto prebivamo med njimi in s srcem spremljamo njihovo politično borbo, pravično borbo za uresničenje njihovih pravic, spremljamo borbo vsega ljudstva Julijske Krajine in čutimo v njegovi ljubezni, kako zelo smo njegovi.

Vojaštvo in prebivalstvo poznata samo eno besedo: naša vojska in naši ljudje

Ni nedelje, ni praznika, ki bi ga naša vojska ne preživela skupno z ljudstvom Julijske Krajine. Ure in ure daleč peš ali s kamioni obiskuje ljudstvo naše edince, ki so raztrepane po kraških vaseh. Kdo bi našel

vse obiske, kdo bi preštel vse množice, ki so bile to leto pri nas in nam prirejale prireditve, nam podarjale zastave in druge darove, ki govorijo o ljubezni do vojske, ki je zrasla iz njih samih, iz ljudstva, katerega zgodovi-

na je bilo trpljenje, dokler se ni dvignilo v borbo, da pribori svoje pravice. Te pravice je z nešteti žrtvami tudi priborilo. Kako bi potem ne zabolelo človeka, ki je trpel in ki se je boril, če se hočejo danes drugi okoristiti z njegovo zmago!

Ljudstvo cone A prihaja k nam iz nam razkriva svoje sree. Delavec iz Trsta, Tržača ali Gorice, briški ali furlanski kolon; kmet iz Vipavske ali Soške doline, slovenski študent in intelektualci, stari možje in matere iz vseh krajev, ki so v letih borbe neštokrat pogostili partizane, si prirgali od svojih ust, samo da bodo fantje vzdržali v težki borbi za svobodo, žene in mladina, vse prihaja k vojski, ki jo imenuje: Naša!... In kadar govorijo, govorijo iz njih zemlja, zemlja želja pravice, govorijo njihova bolečina, njihovo hrepenenje in vera v svobodno bodočnost, ki mora biti njihova, če je v svetu, kjer odločajo o usodi tega ljudstva, le košček pravice. V vseh množicah ljudstva, ki so nas v tem letu obiskale, smo brali željo: da bi se vsaj kmalu naša vojska vrnila in z njo svoboda!... V tem neskončnem hrepenenju čutimo res iskreno, da smo vojska tega ljudstva in to hočemo tudi ostati.

Kamor koli gre kdo od nas, povsod ga pozdravljajo ljudje, povsod ga vabijo v svojo sredo, povsod nas ljubijo, in kdor je ljubljen in ljubi je nerazdružljiv. Zato ni sile na svetu, ki bi nas razdružila od našega ljudstva ali ljudstvo od nas...

Res, minilo je že leto. Mnogo se je že govorilo o usodi te zemlje. Zakaj? Čemu? Ali je kri res premalo, ki je že zdavnaj odločila pripadnost te zemlje? Ali je mar res zelena miza močnejša od krvi?... Mi vemo, da ni! Tudi zelena miza bo morala priznati, kar je ljudstvo samo odločilo!

Ko smo pred dobrimi trinajstimi meseci osvobodili to zemljo, se nam je ljudstvo zahvaljevalo povsod, se skupno z nami veselilo naše skupne zmage. Danes pa se mi zahvaljujemo temu ljudstvu za njegovo veliko ljubezen do nas, jugoslovanske vojske in mu želimo, da se uresniči kmalu njihovi in naši cilji, da bomo zaživelj vsi združeni v naši in samo naši Jugoslaviji in skupno gradili bodočnost boljše in lepšega sveta!

M. Kl.

»Primorska borba« izhaja tedensko v Ajdovščini. Urejuje Albreht Roman.